

RODOLJUB.

Glasiló „Slovenskega društva“ v Ljubljani.

Izhaja 1. in 3. soboto vsakega meseca (ali če je na ta dan praznik, dan poprej) ter stane 70 kr. na leto. — Članom „Slovenskega društva“ pošilja se list brezplačno. — Za oznanila plačuje se od dvostopne petit-vrste 8 kr., če se enkrat tiska; 12 kr. če se dvakrat, in 15 kr. če se trikrat tiska. — Večkratno tiskanje po dogovoru. — Naročnina in inserati blagovolijo naj se pošiljati „Národní Tiskarní“ v Ljubljani, vsi spisi in dopisi pa uredništvu „Rodoljuba“. — Pisma izvolijo naj se frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

22. števí.

V Ljubljani, dne 21. novembra 1896.

VI. leto.

Naš kmet in volitve.

Kolikokrat se sliši mej našimi kmeti, da je kak župan neumno se dal po kakem človeku zapeljati, da je to in ono občini na škodo storil in ves občinski odbor je včasih v slabem imenu, ker je po volji tega ali onega kaj sklenil, kar občanom ni po volji in kar jim škodi, kakemu posameznemu pa koristi. Če bi se vse zapisalo in tiskalo, kar naši kmetje o kakem deželnem ali državnem poslancu neugodnega govorijo, če so kje sami, dotični poslanec ne bi za trenutek dalje hotel biti poslanec. Najlepše dovtype delajo o kakem poslancu, ki je po kmetih in za njih zastopstvo izvoljen, ki pa je vse žive dni v mestu živel, ali, če je kmetski sin, pa se nikdar ni brigal za življenje na kmetiji. Kaj misliš, se sliši, ali bi zamogel naš P. razločiti sirka od prosa? Če pa še ima zraven nevednosti kako napako v sluhu, ali v očeh, potem pa hudo naši ljudje godrnjajo. Kmetski poslanec mora biti tudi telesno orjak. Godrnjati znajo naši kmetje. Ne more se več reči, da se naši kmetje nič ne brigajo za državno, deželno, občinsko gospodarstvo, oziroma da nič o njem ne vedó. Toliko časopisja pride mej nje in naše volitve v deželni in državni zbor so tako živahne, da naši seljaki že tudi razsojajo o tem in

onem in dobro vedó, če ni kaj v redu. Ali le za hrbtom godrnjajo; kader se bližajo gospodje iz farovža ali gospodje iz gradu, mine vse besedičenje in če pride do volitev, pa doma ostajajo. „Se nečem zameriti“, je običajni izgovor; „bodo že drugi opravili.“

Tako potem zberejo župnik in kapelani nekaj ljudi, na katere se smejo ti moške zanesti in izvolijo potem seveda župnika, kapelana v občinski odbor in take druge, o katerih vedo, da figo v žepu kažejo. Tako se tudi volijo volilni moške in potem se naši kmetje še čudijo, da strokovnjaka v kmetijstvu, Rihard Dolenc in Gustav Pirc, ne dobita kmetskega mandata, ko bi ta dva deželnemu zboru bila tako potrebna, kakor le kaj. Kranjska je namreč po večjem kmetskijska dežela.

Prav odkritosrčno rečeno, duhovništvo je naš kmet vedno srpo gledal, kjer gre za vprašanje kašče. V vseh vprašanjih, kjer je treba denarja, tam so naši kmetje duhovništvu kakor mogoče nezaupni. Ali v novejšem času pa tudi naš kmet prav pazno opazuje. Če kateri teh ne živi tako, kakor druge uči, če farovške kuharice preveč ven segajo s svojo oblastjo, ki jo sicer v farovžu imajo, če preveč katera svoj jezik brusi, ali če se kak g. župnik

LISTEK.

Dozdevni hudič.

Na podlagi resnične dogodbe spisal Ivan Kocmur.

„Mladi gospodar ne kaže prav nič dobrega na sebi,“ čeljustila je Maruša proti svoji brezgobi poslušalki, „v malem pa je pripravil že skoro vse posestvo na boben.“

„Da, res žalostno je to, človek pa še kotička nima, kamor bi položil brez skrbi svojo glavo,“ tarna poslednja.

„Cele noči pijančuje,“ nadaljuje Maruša, „in se navadno šele pozno v noč s praznim žepom vrača domov. Še poprej, ko je bil oče njegov, Bog mu daj dobro, še živ, ga je vedno opominjal, naj se poboljša, da ga prej ali slej kazen božja ne zadene. A vse besede očetove so bile le bob v steno. Dobro se še spominjam, kako težko

je umrl, zapuščajoč posestvo svojemu porednemu sinu; še meni so solze v oči silile, tako težko je šel s tega sveta.“

„Ali pa že veš Maruša“, pravi Marijana, „kaj mi je pravila Medvedkova Urša?“

„Kaj neki?“

„Da pri Juncu ponoči straši,“ pravi Marijana, „ter da je videla gorečega teleta doli pred uljnakom, kjer je ranjki, ko je bil še živ, najraje sedel in pa doli pri vodi za hišo.“

„Pa ranjki nazaj hodi,“ pristavi Maruša še zraven, „kar tudi prav rada verjamem, ker je tako težko umrl.“

„Samo to mi ne gre v glavo,“ pripomni Marijana, da vse to sina prav nič ne gane,“ huduje se le-ta.

„E, kaj neki!“ odvrne ji Maruša, „sprijen je ves; v cerkev tako ne gre nikoli, le nastavljanje zanj in zajce v nje loviti, je njegovo največje veselje. Ko je bil

preočitno s kuharico vozi, n. pr. obiskat sosednega župnika, ki ima sestro te kuharice za kuharico in oni zopet obisk paroma vrne, ali če vidijo, da kapelan po noči k dekletom v vas hodi, ali vidijo, da so ti gospodje pijani, kar vse je dostikrat videti, potem ne pomaga nič nauk na leci: ne glej me, poslušaj me. Če pa se še take grdobije dogajajo, kakor one v leskoškem farovžu, potem je sleherni naš kmetski gospodar hudo nad temi svojimi duhovniki razkačen. V družini je sicer tih; zaradi žene, otrok se ne razgovarja o tem, ali ko pridejo možje v krčmo, ali drugam v pogovor, se slišijo take obsodbe duhovništva, ki kažejo, da v teh možeh precej malo respekta do našega duhovništva tiči. — Časi tlake in desetine še niso daleč za nami, da bi spomin na iste že bil ugasnen. In tedaj je bilo hudo gospodarstvo na kmetih; župnik in graščak sta tesno zvezana bila gospodarja v vsem kmetskem življenju in velikanski samostani, grajščine, ki jih je sezidala kmetska tlaka, lepa, prostorna župništva, katera je sezidala kmetska dlan in okolo in okolo le revne kmetske lesene bajte, teh nekdanjih tlačanov so spomeniki tudi zdajšnjemu rodu za to, kar je nekdanj bilo. In če se le kaka razpoka na farovškem poslopu prikaže, že pride komisijon, inženjer in treba je plačati, plačati poprave stolpov, ki bi še dolgo lahko stali in pomagati krpariti žepe kakemu farovškemu prijatelju, ki kot podvzetnik popravlja, novo zida, stavi. In nikdar ni dosti vse prostorno in lepo, če je že treba kaj zidati, vse mora biti lepo, veliko za dva „gospoda“, in par kravic in dva konja in nekaj svinj. In zvonenje ob pogrebih je drago, ali kupijo zvonove le farani. In rado se pripoveduje, da kak duhoven ne vé pozabiti, če mu kdo ni kaj všeče delal, jeznoriti so marsikateri duhovniki in kmet pravi, da imajo črne knjige, v katere zapišejo farane, ki jim niso po volji bili in naslednik jezo nadaljuje.

In komaj glas pride, da bodo volitve, že se farovski gibljejo ter svoje ljudi spravljajo vkup in ko gredo na volišče, je primerno malo kmetov volilcev videti, pač pa vse črno župnikov, kapelanov. To pametnejšim kmetom tudi ne ugaja, ker po njenih mislih ne gre imeti ka-

še mlad, hodil je v mesto v šolo, a ker se ni hotel učiti, so ga pognali; pozneje se je prijel kmetijstva, toda to mu je še manj dišalo.“

V tem udari ura v zvoniku polu devetih zvečer.

Marijana se ozre nekolikokrat okoli sebe, ali ju kdo ne posluša; hitro se opraviči pri Maruši, ter odide urnih korakov v temno noč.

Poslednja pa, ki bi še rada govorila, zavije se trdno v svoje, Bog vé, kako že staro krilo ter gre mirno svojo pot, škileč za Grogo Juncem, ki je prihajal ravno mimo nje in katerega sta ravno pred nekoliko časom baburi obsojevali.

Tega človeka ona kar videti ni mogla in po njenih mislih moral bi priti kar ž v v pekel.

Sicer pa ga je črtila cela vas. Pripovedovali so čudne stvari o njem; da je neki s hudičem v zvezi, da

kega duhovniškega zborovanja, ampak zborovanja kmetov. Ker ni toliko duhovnikov in se mora tudi nekaj kmetov vzeti za volilne može, te kmete volilne može na dan volitve duhovniki po mestu vodijo, kakor ovce. Še mej sabo se ne morejo pomeniti, zmiraj je golobrado lice duhovnega volilnega moža za hrbtom. To se zdi možem poniževalno; meščani, s katerimi se poznajo, jih gledajo porogljivo: vidi se tem volilnim možem, da niso radi v družbi teh rudečeličnih gospodov. Ali pomagati si ne znajo.

Kateri kmet bo prvi se uprl tem gospodom ter jezo istih proti sebi vzbujal, kdo bo vagal, da ga raz lece, v spovednici pokregata župnik in kapelan in si potem še jezo kuharice nakoplje, kdo se ne boji tihega maščevanja naših duhovnikov Kriščeve ljubezni! Saj se bere, kako ob času volitev s svedrom derejo po „Slovenca“ ter družih njihovih glasilih meščanske volilce, če ti svoja pota gredo in v farovže za svet vprašat ne hodijo. Na Kranjskem se že zdaj lahko reče: protivno duhovništvu pri volitvah glasuj in krščanska ljubezen istega te spravi ob dobro ime in če si čist v življenju kot novorojenec. Vso sekretino farovžev ob času volitev razkrope po onih, ki z njimi voliti nečejo. To je hujše, kakor mej cestne roparje priti. Ti človeku vzemo denar, ali v naših duhovniških časopisjih jemljo ljudem čast. Kaj še bi delali s kmetom tam na tihem v svojih farah. In strah pred hudičem. „Dokler mi duhovniki hudiča v rokah držimo, se nam ne morete zoperstavljeni“, je dejal jedenkrat neki duhovnik.

Pa pobožne ženke! Če bi že mož bil korenjak, s pomočjo žene se to doseže, kar se drugače ne da. — Regla in regla, domači mir je v nevarnosti, če mož ne odneha.

Če tako še dlje časa na Kranjskem duhovništvo gospodari, je gotovo, da spravijo s mi naše pametnejše kmete do tega, da se jim prav resnobno v bran postavijo. Ali to bo morebiti šlo na račun verskega življenja? — Dolgo je naš kmet potrpežljiv, ali če jedenkrat gorjačo zgrabi, potem malo ne udari. Vso čast, ki zdaj duhovniku pred oltarjem skazuje, spremeni se bode v zaničevanje, ker verjel ne bo, da zamora

celo ga lahko pokliče, kadar ga le hoče. Vse to in še mnogo drugega so mu pripisovali, četudi so gospod župnik že mnogokrat propovedovali z lece, da človeku kaj takega ni mogoče.

Bil je precej visoke in krepke postave, srpega pogleda in malih črnih globokih očij. Z ljudmi občeval je le malo. Življenje njegovo bilo je razkošno in do cela razuzdano. Mala lesena hišca, hlev s tremi repi, je cela njegova last; samo ob sebi se razume, da tudi nekoliko zemlje in gozda.

To je tedaj vse, kar je bolj znamenitega povedati o njem.

Bilo je neko nedeljo zvečer v jeseni. Burja je pihala okoli hiš in vrtov, in tema je vladala tisto noč, da si jedva cesto videl.

V gostilni pri Tonceljnu sedeli so kmetje pri dobro

isti človek Kristovo ljubezen z vso gorečnostjo pravega Kriščega duhovna učiti, blagoslove naše cerkve deliti, ki se drugače le peni sovraštva, maščevanja nad istimi, ki nečejo v posvetnih rečeh, v delu občinskega, deželnega, državnega gospodarstva tako ravnati kakor on hoče. To lahko vodi do verske mlāčnosti in jeden istih, ki bi imel ljudstvo učiti blagega mišljenja, ki bi imel mladini ucepjati najboljše kali k dobremu življenju, jeden važen učitelj kmetskega ljudstva bode, če tako naprej gre, prišel, priti moral ob kredit pri ljudstvu.

Le vzemimo jedno prikazen. Če se je pred 20 leti kaj takega zgodilo v kakem farovžu, kakor leta 1894. in letos v leskovškem, vse bi na to delalo, da se stvar zataji, pokrije. Vsak človek greši in farovška kuharica in duhoven tudi. Ali če je duhovnik priljubljen, če svoje cerkveno delo ljudomilo opravlja ter se ne postavlja za gospodarja kmetom v posvetnih rečeh, se tudi taki grehi ne vlačijo ven na javni trg ali pred sodišče. Tu v Leskovcu pa kmetje niso trpeli, da bi stvar mirno zaspala in ti so stvar sodišču ovadili. In kako je vrelo po vaseh na Dolenjskem, ko se je kostenjak kuharičinega otroka našel! — Do tega pride, priti mora, če hoče duhovnik krščanske ljubezni bič nad ljudstvom v posvetnih rečeh vihteti in ga tako zdvijano vihti, kakor na Kranjskem.

Temu zlu je treba v okom priti. Versko življenje ne sme mej našim narodom trpeti, vera zavzímje prvo mesto srčnega življenja istega. Lahko pa je to preteče zlo odstraniti. Kmet naj pridobi oni pogum, ki ga vsaki dan prijavlja v branitvi svoje posesti, v iskanju svoje pravice, tudi v branitvi pravice, da sme v političnih rečeh sam govoriti, sam razsojati, koga bo volil v občinski, deželni in državni zastop in kmalu bo drugače. Ne bo se mu treba bati jeze farovške. Kakor hitro bodo ti gospodje videli, da jim pogumni možje nasproti stopajo ter jih zavračajo v pravo njihovo delo ter jim od-

ločno povedó, da hočejo sami svojo pamet rabiti, da so otročje čevlje že zdavnaj raztrgali, tako hitro se bodo udali tej volji in prav hitro spoznali, da so prav za prav služabniki ljudstva, njegovi uradniki, ki sicer kot izšolani ljudje svete dajati smejo, ali ne gospodovati kakor turški paša.

Le 20 razumnih veljavnih, poštenih mož v vsaki fari je treba tako pogumnih in najedenkrat se jih bode zbralo dosti drugih okolo njih in kakor hitro je večja množica, tem pogumnejše postanejo vsi in ljubi mir mej duhovniki in farani je gotov in pametno razmerje, ki kmetu daje prostora, svoje misli spraviti na dan. Če bi le naši kmetje pomislili, kako malo razume večina naših duhovnikov tega, kar kmeta zadeva, bili bi že bolj pogumni in tudi bolj ponosni na svoj lep stan. Ni prostejšega človeka v naši družbi kakor kmet, ki dobro gospodari. Bogu nad seboj in nobenemu družemu se mu ni treba uklanjati. In njegovo delo ni tako za malo jemati. Vsaki dan 10 različnih del, opravljanje istih dá zmiraj misliti. Z obnebjem, z vremenskimi nezgodami ima se boriti in vsaki krajcar tako obrniti, da ni zavržen. Kdor ne vé, koliko razuma, koliko premišljenosti je v naših kmetih, ta naj obiše sejmове, tam bo našel, kako neumna je beseda: „neumen kmet“. In to razumno, to najsvobodnejše bitje naše družbe drhteče, se boji kapelana, župnika, katera mora on učiti, kako naj kmetuje, boji se svojih teh uradnikov, služabnikov, kedar mu je treba moža postaviti. Pa tam, kjer gre za to, da ne plačuje kmet neopravičeno in preveč, da se mu ne striže njegova krasna svoboda, da se mu ne jemlje gospodarstvo v rečeh, kjer le ima on, ne pa njegov služabnik, uradnik govoriti in on govoriti ne samo za-se, ampak tudi za svoje otroke in unuke, tam pasti župniku in njegovim prijateljem, ki pa tudi imajo v tem prijateljstvu svojo korist — prvo besedo, on pa figo v žepu kaže.

Politični pregled.

Deželni zbori se baje več ne skličejo do razpusta državnega zbora. Po novem državnozbornem volilnem

redu imajo deželni zbori odločevati, če se bode v državni zbor volilo v kmetskih občinah in v peti kuriji narav-

zakurjeni peči, katera je razširjala dobrodejno gorkoto po celi sobi. Vsi so bili prav židane volje. Med tem pa je hitro potekal čas.

Mej vsakovrstnimi govori zbranih veseljakov pride vrsta tudi na vraže. Vsakdo je imel kaj povedati; kar je sam doživel ali pa kje slišal. Vsi pa so se delali korajžne in pogumne in nekateri so celo zatrjevali, da se celo hudiča ne bojé, ako bi tudi kar sedaj takoj prišel.

Dobra rujna kapljica pa je razgrela vinske bratce tako, da so začeli kričati in klicati peklenske duhove.

„Jozko, ali slišiš, kaj pa je to? Zunaj nekdo upije, pa zdaj?“ vpraša krčmarica svojega moža, kateri je ravno opozarjal goste, da naj tako ne kričé.

„Kdo upije?“ zavrne jo ta na kratko.

„Ali slišiš? že zopet!“

„Saj je res, nekaj se je moralo zgoditi, ker tako

strašno kriči.“ Pri teh besedah odpre nekdo izmed bolj treznih gostov okno in poslušá v temno noč.

„Že zopet,“ odvrne ta; „na pomoč nekdo kliče, na pomoč, pa hudiča imenuje, kolikor morem razločiti, ker mi burja glasove odnaša.“

Ni še nehal govoriti, kar se znova zasliši glas: „Pomagajte, pomagajte! Vrag je v moji hiši.“

„To je Junčev glas,“ opozori krčmar.

„Primejmuha! Ravno od tam prihaja,“ pristavi drugi.

To je dokaj osupnilo zbrane korenjake in kakor bi trenil, bruhnila je cela druhal skozi vrata. Nekateri so leteli na dvorišče ter pograbili, kar je bilo le količkaj za boj pripravnega, in liki gladnim volkovom uderó jo po cesti proti hiši, od koder se je čulo klicanje na pomoč.

Upitje pa se je razlegalo čim dalje, tem huje!

(Dalje prihodnjé.)

nost poslanca ali pa prvotni volci volijo volilne može. Vlada ne mara, da bi se odpravil sedanji način volitev, in zatorej odlašča sklicanje deželnih zborov, da ne bodo mogli sklepati o tej stvari. Grof Badeni se ne upa dobiti povoljne večine, ako se opusti sedanji način volitev. Posebno v Galiciji bi na kmetih propala sedanjša poljska stranka, da so volitve tajne in brez volilnih mož.

Čistost volitev. Nekateri poslanci so bili stavili nujni predlog, da se s posebnim zakonom zagotovi čistost volitev. Predlagali so stroge kazni za tistega, ki kako pači volitve, ali omejuje volilno svobodo. Tak zakon je jako potreben pri sedanjih razmerah, ko zlasti klerikalna stranka deluje s pretenjem, kar se je zlasti opažalo ob zadnji dopolnilni državnozborni volitvi. Seveda tak zakon bi se moral tudi izvajati. Tudi v sedanjem kazenskem zakonu so določbe, po katerem bi se dalo postopati proti takemu, ki komu preti z mečem suspenzacije, kajti po § 98. kazenskega zakona se to daje tolmačiti za hudodelstvo javne nasilnosti in tudi po zakonu z dne 7. maja 1874 je prepovedano uporabljati cerkveno oblast, da bi se oviralo svobodno izvrševanje državljanjskih pravic. Seveda ti zakoni ostajajo na papirju, kadar bi jih bilo uporabiti proti kakemu višjemu duhovskemu dostojanstveniku. Zategadelj bi tudi noben nov zakon dosti ne izdal, ako bi se bolje ne uporabljaj, odsek je pa bil tudi prvotni načrt zakona tako ublažil, da bi ne bil dosti koristil in bi se mu bil vsakdo lahko izognil, kdor je količkaj zvit. Zato se pa strinjamo s tistimi poslanci, ki so zahtevali, da se zakon poostri. Posebno odobravamo predlog poslanca Stranskega, naj se prepove zloraba prižnice v volilne namene. Zbornica je načrt zakona vrnila odseku, da ga predela in poostri. S tem je pa gotovo za sedanje zasedanje pokopan. Za predlog, da se načrt vrne odseku, glasovali so mnogi poslanci, kateri sploh za tak zakon ne marajo, in so le to hoteli doseči, da se pred novimi volitvami ne sklene, da bodo mogli vsaj še pri teh volitvah pritiskati na volilce. Posebno se mnogo klerikalci imajo bati, da ne bodo več voljeni, da so volitve svobodne.

Dolenjeavstrijski deželni zbor bode imel v novi deželnozborni volilni dobi precej drugačno lice, nego ga je imel dosedaj. Nemškoliberalna stranka je bila popolnoma pogorela. Na Dunaju so zmagali krščanski socialisti v vseh okrajih, razun notranjega mesta, kjer je izvoljenih šest liberalcev. V kmetskih občinah in po mestih so tudi skoro povsod zmagali pristaši krščansko-socialne stranke, v veleposestvu je pa voljenih 12 liberalcev in 4 klerikalci. Liberalci nimajo sedaj v deželnem zboru niti tretjine, dasi so dosedaj vedno večino imeli.

Socializem in klerikalizem. Navadno se zatrjuje, da le katoliške stranke morejo rešiti socialno vprašanje. Da je to le prazno besedičenje, kaže pogled v Belgijo, kjer vlada že dolgo katoliška stranka. Varstvo delavcev v tej industrijalni deželi je tako slabo, kakor jedva v kaki drugi evropski državi.

Preosnova vojaštva v Belgiji. Belgijska vlada je bila pripravila načrt zakona, s katerim bi se bila upe-

ljala tudi v tej deželi občna vojaška dolžnost. Proti tej nameri je začela klerikalna stranka veliko agitacijo. Posebno bivši minister Woeste je pretel, da začne hud boj proti vladi, ako te namere ne opusti. Sedaj se v Belgiji vsak premožnejši mladenič lahko vojaščini odkupi in služijo največ samo delavci, zato so pa proti taki preosnovi bili zlasti bogatinje, ki rajši plačajo nekaj stotakov, kot bi pri vojaki služili. Glavna opora klerikalizma v Belgiji so pa veliki kapitalisti, kateri tudi dajo velike svote za volilno agitacijo in podpirajo razne klerikalne naprave. Če se veliki kapital obrne od klerikalne stranke, pa pri nobenih volitvah več večine ne dobi. Večina belgijskega prebivalstva je odločno protiklerikalna, a v zbornici imajo večino samo zaradi umetno skovane volilnega reda, po katerem imajo premožnejši stanovni po več glasov. Z upiranjem pravični vojaški preosnovi je klerikalna stranka belgijska najbolj pokazala, da jej je več na svojih specijalnih strankarskih koristih, kakor na blaginji države in pravičnosti. Sicer pa utegnejo še klerikalci to kdaj obžalovati. V belgijski vojski se razširja nenavadno hitro socializem, ker služijo samo ljudje, ki ničesa nimajo in upajo od vsakega prevrata le pridobiti. Kaj lahko se zgodi, da pride do kacega upora, ki bode naredil konec ne le belgijski monarhiji, temveč tudi klerikalnemu gospodstvu. Belgijska vlada se je ustrašila klerikalcev in opustila vojaško preosnovo. Vojni minister Brassine je odstopil, videč, da so ga vsi tovariši zapustili. Največjo uslugo je pa klerikalna stranka s tem, da je pokopala vojaško preosnovo, naredila socialnim demokratom. Dala je jim novo sredstvo za agitacijo. Vse tiste nižje sloje, ki ne morejo odkupiti svojih sinov od vojaščine, je porinila v tabor socialni demokraciji. To je pa v Belgiji jako nevarno, kajti klerikalci so pri zadnjih volitvah dobili večino jedino zato, ker so jih podpirali židovski liberalci.

Turški sultan je nakrat prišel na misel, da povekša vojsko in oboroži vse mohamedance, če bi se spuntali kristijani. Da pa dobi denar, je ukazal nabirati prostovoljne doneske v ta namen. Celo kristijanom je dovoljeno dajati. Seveda turški uradniki so to drugače tolmačili, kar odločili so, koliko ima kdo dati, in poslali so mu plačilni nalog. Če se kaj ustavlja, ga seveda utaknejo v ječo. Posebno velike svote seveda zahtevajo od kristijanov, zlasti Armencev. Evropske države so vedno ugovarjale temu oboroževanju a sultan se za njih ugovore ne briga. — Posebno je v stari Srbiji položaj za kristijane nevaran. Mohamedanci so odpeljali že več krščanskih deklet. Nazaj jih ne dajo, izgovarjajoč se, da so se pomohamedanile. Nekaj kristijanov so že Turki pobili, več pa oropali. — Na Kreti zopet vsi mohamevanski duhovniki hujskajo sovornike za sveto vojsko zoper kristijane. — V Armeniji so v več krajih bili nemiri. V Kaisariji so pobili Turki več sto kristijanov. — V Carigadu je vse mirno, a kristijani so vendar vedno v strahu. Nedavno je turška vlada od veleposlanikov zahtevala, naj se umaknejo vse evropske vojne ladije izpred Carigrada. Seveda bi Turki takoj začeli kristijane

pobijati, ko bi se vse evropske ladije umaknile. Pred njimi imajo še nekaj strahu.

Mej Abesinijo in Italijo se je sklenil mir. Italijani so se odrekli gospodstvu nad Abesinijo in zadovoljili se z zemljo, kolikor so jo imeli pred vojno v Afriki. Kar so vjetniki pojedli v Abesiniji, morajo seveda tudi Italijani plačati. Mir za Italijo ni ugoden in časten, a vendar je bolje, kakor bi pa bili nadaljevali vojno. Sedaj bode Italija previdnejša, predno začne kako vojno.

Predsednikom Zjedinenih držav je bil voljen dne 4. novembra Mac Kienley. Svojo dostojanstvo nastopi

še v marcu. V ameriških Zjedinenih državah ima predsednik blizu jednako pravico, kakor pri nas cesar, samo da njegova oblast traja le štiri leta, potem pa drugega volijo. Novi predsednik je znan zaradi tega, ker je vedno zahteval visoke carine za blago, ki se iz Evrope uvažuje, da bodo domače tovarne lažje delale dobiček. On je tudi prijatelj zlate veljave. Agitacija pri volitvi je bila letos grozno huda. Potrosilo se je zanjo več milijonov dolarjev. Tovarnarji so žrtvovali velike svote za Kienleya, dočim so posestniki srebrnih rudnikov dali mnogo milijonov, da preprečijo izvolitev njegovo.

Dopisi.

Iz Velikih Lašč, 5. novembra. [Izv. dop.] Dopolnilna deželnozborska volitev je končana, in voljen je narodni kandidat g. Višnikar v kljub strastni agitaciji znanih korifej v občini Turjaški, katera voli šest volilnih mož. Akoravno se je trudil z znojem na čelu in hudim utripanjem srca, z vsemi mogočimi lažmi, z dobro nabrušenimi petami, za klerikalno stranko nam dobro znani možak — katerega imena pa nočemo imenovati že zategadelj, ker bi se „Rodoljub“ preveč ponižal, ko bi vzprejel v svoje predale polno ime tega fanatika — vendar je žalostno pogorela in bode še, za kar bodite uverjeni tisti lažnjivi obrekovalci, agitatorji stranke, katera laže brez greha in obrekuje na katoliški podlagi. Čestitamo nasprotni stranki na takih zaupnih možeh, katerim naj bi se še pridružil neki mož iz Turjaka. Ako je nevarnost za klerikalno stvar, kakor je bila pri zadnji deželnozborski volitvi, pribreni tem tičem na pomoč še gregorski župnik, da potem skupno slepe ljudi ter jih hujskajo drug na drugega. To je res lepo krščansko-tradicijelno iz srednjega veka. Dopisunu „Slovenca“, ki ima res izvanredni talent za sestavljanje dopisov — za kar ga moramo zavidati — bi pa svetovali, naj se človeče briga raje za svoje gospodarstvo, ki očito priča o nazadovanju gospodarjevem, nego da leta po agitacijskih potih, trošeč si novce ter izgublajoč si itak dragoceni čas. Sploh naj se ne vtikuje v stvari, katerih ne razume. Pri njem naj bo politika le „politka“ na žgancih v strogo kmetem pomenu. Prečuditi se pač ne moremo njegovemu prepričanju o zaslugah g. dra. Šušteršica, o katerih je tako preverjen, da bi ga po njegovem lastnem zatrdilu ne pregovoril noben človek, čeravno bi mu dal 1000 gld. Glede napadov na gosp. svētnika, uradnike, logarje ter župana, naj pa dopisun le brije svoje neslane dovtype. Takih se nam ne zmanjka, katerih pa nočemo pustiti požirati čitateljem „Rodoljubovim“. Taki so le za „Slovenčevce“. Sramovati bi se moral ta mož, ki je baje, dobivši poročilo o porazu svoje stranke iz Kočevja, omedlel; na tak podel način skušati si pridobiti zaupanje klerikalne stranke, kjer seveda namen posvečuje sredstva. Toda pustimo mu veselje, vsaj za trud tako ne dobi drugega, nego da se vsake kvatre v farovžu pri bogato obloženi mizi dobro najé in napije. Pa naj kdo reče, da v resnici ni skromno človeče. Zaključujemo ta dopis z besedami

dopisunovimi: „Magari, če se vsi Cekavarji in Peterlini ter Brencelj na glavo postavijo, magari, če začne Rečica nazaj proti Doličakom teči, ne bodo imeli več tistih šest volilnih mož po svoji volji, in on ne bode še župan turjaški. Volilcem pa, ki so pokazali, da se sramujejo takih obrekovalcev, kakor so pristaši klerikalne stranke, bodi izražena tu zahvala za pripomoč k zmagi nad črnim zmajem, ki se je utihotapil v Robarsko dolino. Kadar bode še kaj golaža, kateri njemu tako dobro diši, da je vtaknil nos še v „Prajerjevo“ kuhinjo, povabili ga bomo gotovo nanj ter mu ga bomo tudi primerno opoprali.

Z Dolenjskega, 14. novembra. [Izv. dop.] Dosti sreče ali nesreče kake družine na kmetih odvisi od tega, kako je izročilno pismo napravljeno, s katerim sin od očeta domovanje prevzame in kako je ženitno pismo napravljeno. Te dve pogodbi sta temelj prihodnjemu življenju mladih dveh zakonskih. Izročilna pisma se delajo dostikrat tako, da komaj čez pol leta že stari pridejo v pisarne tožbe delat. Navadno se zapiše, da dobijo stari užitek v mernikih žita in drugo in natura tedaj, kedar bi skupno z mladimi živeti ne mogli. To dela nerodne tožbe. Mar bi se raji reklo, da skupnost neha, če jeden, ali drugi neče več v skupnosti živeti in delalo v pisarnah na to, da užitek in natura ni tako velik, da bi stara ob njem dobro lahko živela in zopet tako velik, da je mladim le težko odračunanje istega. Obe stranki imate potem dosti povoda, da iz iste sklede jesta in ljubi mir vzdržujeta. Notarji, advokati, ki izročilna pisma delajo, bi si morali pred očmi imeti, da imajo oni naše kmetovalce učiti, kako bi se kako pismo dobro in tako napravilo, da ne nastanejo pravde iz njih, ne pa v pravnih stvareh nevešči kmet spisatelja pogodbe. Tedaj, ko je ženitev, je vse dobre volje, vse v lepem prijateljstvu, tedaj gre vse gladko od rok. Ali pisma se delajo za slučaje razprtij in za te slučaje se imajo tako napraviti, da so jasna in da tožbam vrata zapró. Dosti škode ljudstvo trpi, ko plačuje pravdne stroške, še večjo pa, ko pride razdor po pravdah v družino. Grdo potem delajo mladi s starimi, unuki imajo slab izgled in gospodarstvo hira, ker stari, kolikor malo zamorejo pomagati, to pomoč v domačem delu odtegnejo. In ženitna pisma se pri nas na Dolenjskem delajo po jednem kopitu. Bog vé, kako staro je že isto. Nevesta prinese doto, ta se

intabulira na ženino premoženje in navadno da mož toliko nasprotje, ki se tudi intabulira. Za dolenska večja kmetijska gospodarstva se nam vidi taka pogodba nepravda. Če se vzamejo slučajji, v katerih naš kmet s svojo ženo lepo zastopno živi, potem ni razločka mej njima tudi glede gospodarstva. Za take slučaje še nemara gre z ženitno pogodbo, kakor je v navadi. Če pa ni zastopnosti, se pa vidi napačnost takih pogodb. Mož začne zapravljati in njegovo zemljišče gre na boben. Žena dobi doto, nasprotno, ko mož umrje, če ona prej, njeni otroci le doto, ali oboje leži v sodni shrambi, dokler jeden teh ne umrje. Kako naj zdaj naprej živita, kako otroci! V nekaterih slučajjih, če ni upnikov za ženo, ki niso dobili plačila iz skupila, se doto dobi s privoljenjem moža, ali kaj izda ta doto! V par letih je tudi ta snedena. Le na lastnem zemljišču zamore kmet varčevati, kakor hitro to trdno podlago zgubi, mu uhaja denar, ko kafra. Sicer žene posestva svojih mož včasih kupujejo na dražbi, ali dolgo jih ne držijo, z doto samo se ne plača veliko in stroškov je plačati in relicitacije so na dnevnem redu. V savinjski dolini imata na kmetih mož in žena navadno skupnost premoženja in žena je prepisana na polovico zemljišča. Take pogodbe kaj dobro uplivajo na vse gospodarstvo tamošnjih kmetov. Redko je, da sta oba zakonska zapravljevca. Žene celo so redke pijanke, ali drugače zapravljive. Če žena, ki je solastnica zemljišča, vidi, da njen mož pijančuje, zapravlja, se težko pridobiti da, da kako dolžno pismo podpiše, ker misli si, če bo prodano, bo le njegova polovica šla in jaz jo bom kupila in če ne, dobim potem za svojo precej.

— Lepše razmerje nastane mej možem in ženo, ko ima ona tudi kaj govoriti, mož ženo bolj v čisljih ima in lože ga ona drži, da ne hodi po potih, ki so pogubna gospodarstvu. Pa če že gre jedna polovica zemljišča, saj je precej gotovosti, da jo žena kupi in lože plača, ko celo zemljišče in otroci, žena ima svoje domovanje in življenje in možu zapravljevca je odklenkalo, on mora postati priden delavec. Seveda nekaj ponosa je v tem, če je mož sam gospodar, ali kaj je na tem ponosu, če se prav pogleda, nič. Le glej, da te iz hiše ne iztirajo in mož si v njej. Če je žena pridna, jo bode vsak mož čisljal in ker dostikrat več dela in trpi, ko mož, ji tudi gre, da sme kaj svojega imenovati. Z veliko večjim veseljem bo skrbela in delala. Veliko bi se dalo v tem oziru pisati, ali ker so prostori tega časopisa majhni, le v večjih potezah o teh razmerah pišemo. Skupnost premoženja nam obvaruje dosti lepih kmetijskih domov. Zdaj se razkosavajo, kakor hitro mož v dolgove pride in še uboge ženice dajo dovoljenje odpisa precej brez njihovih dot. Ko je jedenkrat skupnost premoženja se pri nas udomačila, se to ne bode tolikokrat zgodilo, ker bo manj zapravljevih mož, manj dolgov in ker žene ne bodo dovolile prodaj na drobno. Je lepa misel, ki tirja, da bi vsak zdrav kmetijski človek imel svojo bajto in nekaj polja, ali na tem malem ne more živeti, ne otrok rediti, da bi bili trdni, sam živi le v največji revščini in vsak neoženjen hlapec je bogataš proti njemu. Večje kmetije bodo morale zmiraj biti, bodi tudi zaradi tega, da narodi zdravo, trdno mladež dobivajo.

Slovenske in slovanske vesti.

(Nadvojvoda Evgen), predstojnik nemškega viteškega reda, se je dne 15. tega meseca zjutraj pripeljal v Ljubljano, si ogledal tukajšnje poslopje nemškega viteškega reda in obiskal Kamnik, kjer si je ogledal mekinski grad. Zvečer je bil v hotelu „pri Maliču“ obed. Po obedu je nadvojvoda v spremstvu deželnega predsednika barona Heina obiskal slovensko gledališče, ponoči pa se z brzovlakom zopet odpeljal na Dunaj.

(„Slovenec“ in ljudske pravice.) „Slovenec“ se navdušuje za ljudske pravice in pravi, da mora imeti vsaka zares ljudska stranka toliko požrtvovalnosti, da podpira predloge, ki merijo po razširjenju ljudskih pravic, naj ima tudi izgubiti nekaj mandatov. Ko je grof Taaffe s svojo predlogo o premembi volilnega reda hotel razširiti ljudske pravice, se mu je bila uprla vsa klerikalna garda in ni prej odjenjala, da je vrgla grofa Taaffeja. To vse je storila zato, ker se je bala izgubiti nekaj mandatov. Če to dejanje primerjamo s „Slovenčev“ trditvijo, pridemo do sklepa, da „Slovenčeva“ stranka ni resnična ljudska stranka. Tako dobro jo pač „Slovenec“ še ni zlepa pogodil, kajti stranka, ki hoče, da bi politiko vodil samo škof, pač ni ljudska stranka, temveč le klerikalna. Ljudske pravice so jej le takrat dobre, kadar to služi klerikalizmu, to je gospodstvu duhovščine.

(Učitelji in klerikalci.) Naši klerikalci bi pa neki radi razcepili učiteljstvo. Ni jim prav, da se vsi učitelji upirajo temu, da bi se zopet uvedla klerikalna šola, kakor je bila nekaj. Laskajo se učiteljem po listih, a zastonj. Učitelji se ne dajo zapeljati. Le predobro vedó, kaj bi bilo z njimi, ko bi duhovščina zopet dobila tisto oblast v šoli, po kateri hrepeni. Kdor bi ohranil le količkaj svoje samostojnosti in se ne hotel klanjati slednjemu kapelanu, ki je ravnokar izlezel iz ljubljanskega semenišča, bi gotovo ne prišel na nobeno boljše mesto in ga podili s kraja v kraj, da ga naposled ugonobé.

(Slovenska višja dekliška šola) otvorila se je dne 5. novembra. Na tej šoli vzgajale se bodo deklice v verskem in narodnem duhu, kakor je naglašal gospod župan Hribar pri njenem otvorjenju. Imela bode velik vpliv na razvoj narodnega življenja, kajti dosedaj je bilo ženstvo po slovenskih mestih le preveč nemški odgojeno.

(Slovensko in češko šolstvo v proračunskem odseku.) Slovenski poslanec Robič se je v proračunskem odseku pritoževal, da se od slovenskih učencev, ki vstopijo v celjsko dvojezično gimnazijo in slovenske vzporednice mariborske gimnazije, zahteva isto znanje nemščine, kakor bi vstopili v kako nemško gimnazijo. On želi, da bi se v Celju in v Mariboru za slovenske učence stvari

tako uredile, kakor so se na dvojezični gimnaziji v Ljubljani. Prof. Robič je nadalje zahteval, da se razširita dvojezična celjska in slovenska nižja gimnazija v Ljubljani v popolno gimnazijo. Na gimnaziji v Pulju naj so uvede hrvaščina kot obvezni predmet in v Pazinu osnuje hrvatska gimnazija. Minister Gautsch ni dal na te izražene želje nobenega določnega odgovora. — Pač je pa jako laskavo govoril s Čehi. Obljubil jim je, da se osnujeta še jedno češko vseučilišče in jedna češka višja tehnična šola, četudi ni povedal kdaj. — Odsek se je nadalje izrekel, da naj se prizna pravica javnosti češki šoli na Dunaju. — Pri tej priložnosti naj omenimo, da je cesar obljubil, da o priliki obišče češko šolo na Dunaju in se prepričal o njenih uspehih. Nemci so jako nezadovoljni, da vlada kaže neko naklonjenost češkemu šolstvu. Proti osnovi češkega vseučilišča mislijo začeti podoben boj, kakor so ga proti celjski dvojezični gimnaziji.

(Macaulay.) „Slovenec“ je nedavno v neki polemiki s „Slovenskim Narodom“ hvalil angleškega zgodovinarja Macaulaya, kot slovečega in duhovitega pisatelja, od katerega se je lahko naučiti trezne nepristranske sodbe. Posebno je „Slovenec“ hvalil zgodovino tega pisatelja. V tej zgodovini pa nahajamo tudi ta-le odstavek: Evropski narodi so bili v otroški dobi pod varuštvom duhovščine. Duhovski stan je imel dolgo časa tisto premoč, katera naravno pristoja višji omiki. Kraj vseh svojih slabostij so bili duhovniki najomikanejši del človeške družbe. Bilo je torej — upošteva vse — dobro, da so bili čislani in da so jim bili ljudje pokorni. Preseganje duhovniške oblasti v posvetne reči je dosti več koristilo, nego škodovalo, dokler je bila duhovniška oblast v rokah jedinega stanu, kateri je študiral zgodovino, modroslovje in javno pravo, svetna oblast pa v rokah divjih glavarjev, kateri svojih lastnih ukazov in odredb niso znali brati. Ali zgodila se je prememba. V 16. veku so bili mnogi iz njih v vsakem duševnem oziru popolnoma jednaki najomikanejšim svojih dušnih pastirjev. Tedaj je tista prevlada, ki je v črnih stoletjih vzlic mnogim zlorabam bila opravičena in koristna, postalo neopravičeno in škodljivo tiranstvo. Od dobe, ko so premagali barbari zapadno-rimsko državo, pa do dobe, ko so oživele znanosti, je bil upliv rimske cerkve sploh na korist znanosti, npravnosti in kakovosti državne uprave. V zadnjih treh stoletjih pa je bil nje glavni smoter: zadrževati napredovanje človeškega duha. Kar se je mej kristijanskimi narodi storilo za napredek, prosveto, svobodo, blagostanje in umetnost, vse se je storilo njej (rimski cerkvi) klubujé in je bilo povsod v obratnem razmerju k njeni moči. Najlepše in najplodovitejše evropske dežele so pod njeno vlado padle v siromaštvo, v politično sužnost in duševno odrevenelost, dočim so se protestantske dežele, nekoč znane zaradi svoje neplodovitosti in svojega barbarstva, po umetnosti in marljivosti premenile v vrtove in se morejo ponašati z dolgo vrsto junakov in državnikov, modrijanov in pesnikov. Kdor ve, kaj sta Italija in Škotska po naravi in kaj sta pred 400 leti bili, sedaj pa okoličo rimsko primerja z okoličo edinburško, ta

si zamore narediti sodbo, kam vodi papeževa vlada. Da je Španska, nekoč prva mej monarhijami, padla v najnižje globine ponižanja in da se je Nizozemska vzlic mnogim naravnim oviram povzdignila, kakor še nikoli nobena tako majhna država, potrjuje to isti nauk. Kdor pride na Nemškem iz rimsko-katoliške kneževine v protestantsko, v Švici iz rimsko-katoliškega kantona v protestantski, na Irskem iz rimsko-katoliške grofije v protestantsko, ta spozna, da je prišel iz krajev, kjer vlada nižja kultura, v kraje, kjer vlada višja kultura. Na drugi strani Atlantskega oceana vlada isti zakon. Protestantje Združenih držav so rimo-katoličane v Mehiki, Peru in Braziliji daleč nadkrilili. Spodnjekanaški katoličani so ostali leni, v tem ko je podjetnost in marljivost protestantov na vsem kontinentu prouzročila, da vse vre. Francozi so brez dvoma pokazali veliko odločnost in razumnost, katera, če je bila tudi zlorabljen, jim daje pravico, imenovati se velik narod. A tudi ta navidezna izjema se pri natančnejši preiskavi izkaže kot potrditev rečenega pravila, kajti v nobeni deželi, katera velja za rimsko-katoliško, ni imela rimsko-katoliška cerkev tekom mnogih rodov tako malo veljave, kakor na Francoskem.“ Taka je sodba moža o delovanju rimske cerkve, kateremu „Slovenec“ priznava nepristranost in trezno sodbo. Če je „Slovenec“ takih mislij, potem tudi mi nimamo ničesar pristaviti.

(Pacakov jezikovni predlog.) Mladočeški poslanec Pacak je stavil predlog, naj se prograsi v deželah češke krone popolno enakopravnost češčine in nemščine, v Šleziji tudi poljščine v notranjem in vnanjem uradovanju. Liberalni in narodni Nemci so ugovarjali temu predlogu in zahtevali, da ostane nemščina notranji uradni jezik, in se češkim Nemcem dovolijo jednake pravice, kakor jih imajo koroški in štajerski Nemci. Poljaki predlogu niso ugovarjali, samo naglašali so, da zanj ne morejo glasovati, ker vsa zadeva ne spada v državni, temveč v deželne zборе. To bi pač bilo ugodno za Poljake, a za nas Slovence bi bilo skrajno nevarno, ker koroški, štajerski, isterski in tržaški deželni zbor bi gotovo ne glasovali za kako pravico urejenja jezikovnega vprašanja. Slovenski poslanec dr. Ferjančič je zahteval, naj se jezikovno vprašanje uredi za vso Avstrijo, kar je gotovo na jako pravičnem stališču. Pacakov predlog se je odklonil. Proti njemu so bili tudi katoliška ljudska stranka in krščanski socialisti in tako pokazali, da katoliška načela ne dadó nobenega jamstva za pravično urejenje jezikovnega vprašanja.

(Umrl) je dne 14. novembra zjutraj stolni dekan in generalni vikarij dr. Henrik Pauker pl. Glanfeld. Pokojnik se je rodil v Ljubljani in bil leta 1854. posvečen za mašnika. Dosegel je starost 68 let. — Dne 4. t. m. je umrla gospa Ivana Recher, rojena Delkot, velika podpornica vseh dobrodelnih naprav. — V Meranu je umrl vojvoda Viljem Württembergski, bivši avstrijski general, dobro znan tudi v Ljubljani, blag mož in resničen prijatelj vojakov. Bil je ob okupaciji v Bosni in pozneje nekaj časa poveljnik v tej deželi.

(Dijaška beda.) Mnogo dijakov, ki so šli z največjim veseljem in z marljivostjo študirat na višje šole, potrlo in ugonobilo je bedno življenje, nastalo vsled slabih gmotnih razmer. Vsi ti so izgubljeni za naš narod in deloma tudi za človeško družbo, ker jim gloda kal boleznimi zdravje — ali jih pa žene obup v pogubo. V četrtek, 5. t. m., skočil je v Donavo tehnik G. K., goriški Slovenec, vendar so ga delavci rešili še o pravem času. Dopržil je goriško realko in prostovoljski izpit z najboljšim uspehom in tudi na tehniki delal je marljivo, da ga ni oviralo pomanjkanje najpotrebnejših sredstev. S 1. novembrom mu je bilo odpovedano stanovanje, ker stanarine ni mogel nadalje plačevati. Zadnjih štirinajst dni se je živel ob samem kruhu in zmrzoval, ker je zastavil svojo zadnjo vrednost — sukojo. Beda ga je gnala v obupnost. — To je žalosten prikaz, ki sosebno priča o bedi, katera vlada mej dunajskimi tehnikami. Odločilni faktorji tožijo pri nas vedno, da primanjkuje v domovini tehnično izobraženih domačinov, ali tega pa ne razvidi nihče, da brez zadostne podpore ne more nihče zmagovati ogromnega dela in težavnih študij na dunajski tehniki. Kdor sam ne skuša v sedanjih razmerah, ta težko pojmi. In kake podpore vendar uživajo slovenski tehniki? Prerano umrli, plemeniti mladenič Fr. Kotnik ustanovil je dvoje ustanov za tehnike slovenske po 380 gld. na leto. Tako svoto je določil, ker je sam skušal težave in obilico tehniških študij; vedel je, da si tehnik ne more iskati postranskega zaslužka, ker inace ne more zmagovati obilice dela, poleg tega so pa tudi stroški za šolske potrebščine taki, kakor na nobeni drugi fakulteti. In vendar je nam nerazumljivo, da vlada ne razpiše jedne Kotnikove ustanove, čeravno je prosta že več kot jedno leto. Seveda je visokim gospodom pri vladi vse jedno, če dijak strada ali ne, da se le njim dobro godi in njih sinovom. Jedina korporacija, ki podpira slovenske tehnike je deželni odbor kranjski, ki sicer z jako skromno podporo omogoči vsaj nekajletno stradanje, ker vsled pasiranja nebrojnih inštantc pride rešitev prošnje prosilcu navadno čez četrt ali pa pol leta v roke — in dotlej je že navadno vsakdo — lakote sit. Umljivo je pa tudi, da tako zavlačevanje in počasnost raznih uradnikov od Ljubljane do Dunaja je navadno vzrok, da dotičnik zacstane v študijah — in to vsled tega, ker ne more pričeti o pravem času konstrukcijskega risanja. Prvi meseci so navadno odločilni — in ker ni sredstev — je začetek nemogoč. Potem se seveda zahteva dober uspeh — in ako tega ni — ne dobi več podpore. Bog nam daj kmalu — Knsfelja!

(Znatna volila.) Dne 2. t. m. v bolnici usmiljenih bratov v Kandiji umrli umirovljeni župnik gosp. Anton Jakšič je zapustil precej veliko premoženje, od katerega je volil 10.000 gld. „Alojzijevišču“, 6000 gld. za dijaške ustanove, 1000 gld. dijaški kuhinji v Novem Mestu, 1000 gld. bolnici usmiljenih bratov v Kandiji, razne zneske pa za cerkve i. t. d.

(Nemška šola v Pekrah.) V Pekrah pri Mariboru osnoval je pred mnogimi leti nemški „Schulverein“ s

pomočjo dunajskega bogataša dra. Otmarja Reiserja, ki ima v Pekrah posestva, nemško dvorazredno šolo. Reiser se je pa naveličal za to dvorazredno šolo plačevati, a nemški „Schulverein“ je ne more več vzdržavati, ker mu primanjkuje cvenka. Ta nemška šola bi morala toraj poginiti. Sedaj se je je pa usmilil deželni šolski svet ter odločil, da bo občina Pekre imela sama za se to nemško dvorazredno ljudsko šolo. Šola bo postala javna, za to bo pa občina prevzela na svoja pleča to veliko breme, katero je bilo že preveliko za „Schulverein“ in za dra. Reiserja. Rekurz na ministerstvo ni pomagal nič, čeravno se je dokazovalo, da nikakor ne gre občini, katera broji 300 slovenskih in samo 11 nemških prebivalcev, nalagati bremen za nemško šolo in še celo za nemško dvorazrednico. Zoper odločbo ministerstva vložila se je pritožba na upravno sodišče na Dunaju in bo obravnava tamkaj dne 27. novembra t. l.

(Vsem je pomagano!) Nedavno tega je umrl na Dunaju duhovnik, rodom Kranjec. Zapustil je premoženja blizu 100.000 gld., in sicer: polovico raznim cerkvenim napravam, polovico svetemu očetu papežu, svojim, kolikor toliko potrebnim sorodnikom na Kranjskem pa svoj — blagoslov!

(Razpuščen shod.) Preteklo nedeljo je bil na Opčinah shod, kateri je sklicalo politično društvo „Edinost“. Vladni komisar je bil magistratni uradnik Vidusso. Hotel je pokazati, da mu na slovenskih shodih ni treba slovenski govoriti in zahteval v italijanskem jeziku, naj se imenuje zapisnikar, dasi je videl, da funkcionira kot zapisnikar dr. Rybač. Ker je predsednik dr. Gregorin ugovarjal temu, da je Vidusso govoril italijanski, je slednji shod razpustil. Dr. Gregorin se je brzojavno pritožil na ministerskega predsednika. Po našem mnenju ne bo to nič pomagalo. Vlada mora biti s tem zadovoljna, kar počenja Vidusso kot nje zastopnik, sicer bi po proseškem škandalu, radi katerega je poslanec Nabergoj interpeliral, ne bila tega človeka nikamor več poslala.

(Potrjena volitev.) Cesar je potrdil izvolitev gospoda dra. Franca Jurtele načelnikom okrajnega zastopa šmarijskega in g. Fr. Andrineka njegovim namestnikom.

(Deželni šolski svet isterski.) Pokojni kanonik Križnar je bil jedini slovanski član isterskega deželnega šolskega sveta. Sedaj je na njegovo mesto imenovan italijanski župnik in kanonik Nikolaj Druscovich. Slovani nimajo nobenega zastopnika v isterskem deželnem šolskem svetu, četudi je večina prebivalstva te pokrajine slovanska.

(Pameten višji pastir) Dalmatinski nadškof Rajčević je izdal okrožnico, v kateri prepoveduje vsem duhovnikom vzprejeti volitev v kak občinski zastop, in ukazuje vsem tistim, kateri so člani kakega občinskega zastopa, naj odložé mandate, češ, duhovnik naj stoji nad strankami, sicer škoduje veri in cerkvi. Takega utesnjevanja državljskih pravic duhovnikov sicer ni moč odobravati, ali nagibi nadškofovi so pametni in hvalevredni.

(Dr. David Starčević) je v Delnicah jednoglasno izvoljen deželnim poslancem. Dobil je 224 glasov. Nasprotne stranke se volitve niso udeležile, ker se je videlo,

da nikakor ne zmagajo. Vladni listi preté, da sabor te volitve ne bode potrdil. Na Hrvatskem je pač tudi to mogoče, kajti sabor tako stori vse, kar vlada od njega zahteva. Banu pa gotovo ne bode ljubo, da bi dr. David Starčević zopet bil v zboru. Starčevićeva izvolitev je hud udarec za vlado, a tudi neljub dogodek za dr. Franka. Poslednji je hud nasprotnik dr. Davida Starčevića. Narod je pa sedaj se odločil za tega njegovega nasprotnika.

(„Slovenski List“) se imenuje nov tednik, ki je začel izhajati v Blasnikovi tiskarni. Izdaja ga gosp. dr. Vinko

Gregorič, urednik mu je pa gosp. Anton Trstenjak. Po svoji politični barvi bode krščansko-socijalen. V svojem programu ima pomenljiv odstavek: „V političnih stvareh ne upogibamo se nobenemu povelju ali samovolji pojedincev, nego zahtevamo popolno svobodo za se in za druge; za vse pa enakopravnost.“ Ta stavek se more pač šele prav razumeti, če se pomisli na nekatere dogodbe pri zadnji državnozborni volitvi in na prepire mej dr. Gregoričem in klerikalci ter na pritisk od gotove strani pri tej volitvi. List velja na leto 4 gld.

Razne vesti.

(Prodajanje smodk po kavarnah in gostilnah.) Finančno ministerstva je dovolilo, da se smejo po gostilnah in kavarnah prodajati smodke, a mora imeti posebno dovoljenje, kdor jih prodaja. — Pač novi stroški in nove neprijetnosti.

(Prodaja konjskega mesa.) Mesarski mojster in gostilničar, g. Ivan Kopač, otvoril je danes v Travniških ulicah šte. 6 poleg vojašnice mesnico, kjer bo prodajal konjsko meso, in gostilno, kjer se bodo dobivala iz konjskega mesa narejena jedila. Ker je goveje meso dandanes jako drago, tako, da si ga siromašnejši sloji skoro nikdar ne morejo privoščiti, bodo nove mesnice in gostilne gotovo veseli.

(Tatvina.) V Kurji Vasi v Ljubljani sta dva tata z nekega voza ukradba prediva in volne v skupni vrednosti 27 gld. Volno je policija našla pod nekim kozolcem, prediva pa ni najti. Jeden tatov je že pod ključem, drugi se pa še zasleduje.

(Samomor.) Dne 6. t. m. zjutraj se je ustrelil neki novak pešpolka št. 27. V vojaških krogih se govori, da se je ustrelil, ker ga je neki predpostavljenec na vse mogoče načine šikaniral in ga kruto trpinčil.

(Prašičja kuga) konstatovana je uradno v vasi Smerjene, občina Pijava gorica v ljubljanski okolici. Da se ne razširi, so se svinjski semnji za Grosuplje, Šmarje in Ig zaustavili in za preprečenje bolezni vse drugo potrebno ukrenilo.

(Kaznovana nezvestoba.) Tržaška natakaričica Marija Gaiser je imela dlje časa znanje z mornarskim podčastnikom Karlom Fejukom, sinom višjega uradnika v Budimpešti. Natakaričica se je odlikovala po preveliki zvestobi, v sled česar jo je Fejuk s sabljo umoril.

(Razkrinkan katoliški slepar.) Govorili smo opeptovano o nesramnem sleparstvu, katero se je uprizorilo na protiprotozidarskem kongresu v Tridentu, kjer se je razpravljalo o misteriozne Diane Vaughan razkritjih o hudiču Bitru in o prababici Antekristovi, kar je vse z

veliko slastjo tudi poročal „Slovenec“. Tridenti shod je naročil posebni komisiji, naj stvar preišče, in ta je končno pripoznala — menda vsled pritiska javnega mnenja, kateremu se je stvar vender zdela preneumna — da se je na shodu v Tridentu uganjalo podlo sleparstvo. Milanski „Osservatore Cattolico“ je „spoznal svojo zmoto“ in potegnil Leonu Taxilu krinko raz obraz. Leon Taxil je bil svoj čas Garibaldinec in se je vojskoval zoper papeža, potem je postal žurnalist in izdajal v Milanu pohujšljiv list. Ko nekega dne ni imel beliča več, prelevil se je v vernega katoličana in začel razkrivati „prosto-zidarske tajnosti“. Ta razkritja so časih res tako nemna, da jih pameten človek, če je še tako lahkoveren, mora spoznati kot sleparije, ali klerikalizem je spoznal, da more ž njimi ljudstvo poneumniti in zatorej, da so si na nekaterih mestih jako pohujšljiva, hlastno segel po njih. Tudi „Slovenec“ je preložil jedno teh knjig in jo izdal še posebe. Slepar Taxil, na katerega je „Slovenec“ prisegal, kakor na sveto pismo, je na protiprotozidarskem shodu igral veliko ulogo. Celo njegova podoba je bila v Tridentu razstavljena in stari izkušeni prelatje so kakor nevedni kaplani moža častili, kakor kakega apostola. Taxil je s svojimi sleparskimi spisi zaslužil milijone, zato prenaša ravnodušno zaničevanje katoliških listov, kajti zdaj ga zaničujejo vsi — razen „Slovenca“.

(Klerikalna navihanost.) Belgija je financijelno tako srečna država, da žrtvuje tudi kaj za umetnost. Že dolgo let je tam navada, ako kupi kako mesto kaj za svoj muzej, zlasti kako sliko, da pokrije polovico stroškov država. Zaradi svojega klerikalizma razupito mesto Löwen je hotelo kupiti sliko slavnega bruseljskega slikarja, a da bi ne bilo treba občini za to sliko nič plačati, je mestna uprava naznanila vladi, da velja slika še enkrat toliko, kakor je res. Vlada je izvedela, na kako premeten način jo mislijo brumni možje v Löwenu ujeti, da jim plača vse stroške za sliko. Zato je kupila sliko in jo podarila nekemu — drugemu muzeju.

Poučne stvari.

Okisanje gnjilega krompirja.

V nemškem časniku „Der praktische Landwirt“ nahajamo članek o okisanju gnjilega krompirja. Ker je letos, žal, tudi po slovenski zemlji dokaj gnjilega, je gotovo na pravem mestu, da ta članek tudi v našem listu slovenski objavimo. Glasi se takó le: Ernest Ring v Düppelu poroča v časniku „Deutsche landwirtschaftliche Presse“, da on že dvajset let bolan, to je gnjil ali pa ozebljen krompir, s popolnoma gotovim in dobrim uspehom za živino in prašiče na sledeči način okisuje: Krompir se pred vsem prav čisto opere, in sicer je to najboljše v stroju, kakor-

šen sploh služi za pranje opravnine. Opran krompir — oprati se ga mora v treh vodah — se znese, kjer ga je le bolj majhna množina, v kad; ako ga je pa veliko, spelje se ga v obzidane ali tudi v neobzidane jame. Tu in tam poravna se ga lepo, kakor hitro ga je toliko, da zaleže čez in čez plast 30 centimetrov visoko. Vsako tako plast razseče se na površju ali s kako oestro lopato, še boljše je pa z osmici podobnim sekalom, kakoršno se sploh rabi v prašičjih kubinjah za sekanje skuhané opravnine. Razsekati se mora krompir toliko, da nastanejo iz vsakega vsaj štirje kosi. Po razsekanem krompirju potrosi se nekoliko živinske soli, katere treba toliko, da jo pride

na hektoliter po priliki 50 gramov. Na prvo plast tako prirejenega krompirja pride druga i. t. d. do vrha. Na najvišjo plast nasuje, naj se za dlan na visoko plev ali rezanice in na to pa jeden meter na debelo zemlja, ki ima dvojno naloga. V prvo obvarje krompir pred škodljivo dotiko zraka in v drugo ga pa obtežuje. Tako okisani nagnjiti krompir ohrani se čez leto porabljev bodisi za govejo živino ali pa za prašiče.

Ozira vreden zaslužek

posebne vrste in dolgotrajnosti ponudi se v vsakej fari razumljivim, krepostnim in spoštovanim osebam.

Pismena vprašanja pod „9132“, Gradec, poste restante. (5—19)

Tržne cene v Ljubljani

18. novembra t. l.

	gl. kr.		gl. kr.
Pšenica, hktl.	8	Špeh povojen, kgr.	70
Rež,	6 50	Surovo maslo,	80
Ječmen,	5 0	Jajce, jedno	3
Oves,	6	Mleko, liter	10
Ajda,	7 20	Goveje meso, kgr.	64
Proso,	6 80	Telečje	60
Koruzna,	5 30	Svinjsko	62
Krompir,	2 20	Koštrunovo	36
Leča,	10	Pišanec	35
Grah,	11	Golob	15
Fižol,	9	Seno, 100 kilo	2 50
Maslo, kgr.	90	Slama,	2 30
Mast,	70	Drva trda, 4 metr.	7 30
Špeh svež	66	meška, 4	5

Kathreiner's
KNEIPPOVA SLADNA KAVA
je kot
primes k bobovi kavi
edino zdrava
kavina pijača.
Dobi se povsod, pol kile za 25 kr.
Svarilo! Zaradi ničvrednih ponarejenih izdelkov je treba paziti na izvrne zavoje s imenom:
Kathreiner

Avstrijsko podjetje

daje

postranski zaslužek.

Vprašanja pod „Zukunftsvorsorge“ Gradec, poste restante.

Največji izbor.

Skrbno izdelovani.

Pisrebleke. Popravila.

L. Mikusch
tovarna delnikov
Ljubljana, Mestni trg 15

Najnižje cene.

Prihodnja številka „RODOLJUBA“ izide dne 5. decembra 1896.

Loterijske srečke.

Trst, dné 7. novembra: 71, 18, 36, 49, 8.
Praga, dné 11. novembra: 75, 7, 79, 28, 73.

Dobiva se najceneje v podpisani lekarni, ako se naroča po pošti.

TRADEMARK.

SCHUTZMARKE

Najboljše kakovosti, blagodejen, oživljajoč, krepien in zlasti sredstvo za vzbujanje teka je

Marijacejski likêr

1 steklenica 20 kr., 6 steklenic 1 gld.
3 ducate steklenic 4 gld. 80 kr.

Nadalje za želodec:

Kapljice za želodec. — Steklenica 20 kr., 6 steklenic 1 gld. 3 tuct. 4 gld. 80 kr.

Odvajalne ali čistilne krogljice čistijo želodec pri zabasanji, skazenem želodci. — Skatulja 21 kr., jeden zavojček s 6 skatuljami velja 1 gld. 5 kr.

Za prsa:

Zeliščni sok ali prsni sirop za odraslene in otroke; raztvorja sliz in lajša bolečine, n. pr. pri kašlju. — Steklenica 56 kr., 6 steklenic 2 gld. 50 kr.

Za trganje:

Protinski ovet (Gichtgeist) lajša in preganja bolečine v križu, nogah in rokah. — Steklenica 50 kr., 6 steklenic 2 gld. 25 kr.

Vsa ta naštetja in vsa druga zdravilna sredstva se dobivajo v

lekarni

Ubalda pl. Trnkóczy-ja

v Ljubljani zraven rotovža

in se vsak dan s prvo pošto razpošiljajo. (1—22)

Peregrin Kajzelj

Stari trg št. 13 (2—22)

priporočam slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini svojo bogato zalogo

lestencev, oljnatih podob, zrcal,

kakor tudi vse v njegovo stroko spadajoče predmete na pr. stekleno, porcelanasto belo in rujavo prsteno blago, raznovrstne svetilnice viseče in stoječe,

Hermanove bliskovne svetilnice in prave kroglaste cilindre „Patent Marian“, katere imam samo jaz v zalogi za Kranjsko.

Prevzemam tudi vsa steklarska dela pri stavbah ter jamčim za solidno in točno postrežbo.